

Uzpurņu konsultēšanas pamatapmācība

1.-8. modulis

www.caniseguros.com · Etsy-Shop: HellCanis

Satura rādītājs

01. 1. MODULIS – pamati, pielietojuma jomas un purņu padomnieka loma
02. 2. MODULIS. Medicīniskie aspekti un riski, valkājot uzpurņi
03. 3. MODULIS – Mīti, komunikācija un īpašnieku psiholoģija
04. 4. MODULIS. Mērīšana, pielāgošana un jostas plānošana
05. 5. MODULIS — ideāls pielāgojums: pielaikošana, kontrolsaraksts un piemērotība ikdienas lietošanai
06. 6. MODULIS - Purņu apmācība, pieradināšana un vadīšana ikdienas dzīvē
07. 7. MODULIS. Materiālu pārbaudes un pārveidošanas pasākumi
08. 8. MODULIS – tiesiskais regulējums, atbildība un dokumentācija

Pamatapmācība

Padoms par purnu

Moduļi 1-8

Uzņēmums: Caniseguros | Etsy veikals: HellCanis

www.caniseguros.com - šeit mūsu veikalā varat atrast visu par uzpurņiem un DIY.

1. MODULIS – pamati, pielietojuma jomas un purnu padomnieka loma

1.0 Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- paskaidrojiet, kāpēc uzpurņiem ir nozīme dzīvnieku labturības ziņā,
- nosauciet tipiskās lietošanas jomas (medicīna, apmācība, tiesību akti, ikdienas situācijas),
- Skaidri nošķiriet purnus no mācību līdzekļiem,
- Izprotiet savu lomu kā uzpurņu konsultants uzņēmumā Caniseguros (ētika un atbildība).

1.1 Kāpēc purns vispār?

Purns nav "soda instruments", bet gan drošības un aizsardzības līdzeklis:

- aizsargā cilvēkus un citus dzīvniekus no kodumiem,
- pasargā suni no sevis (piemēram, pārtikas atkarības/indes ēsmas gadījumā),
- ļauj situācijas, kas būtu pārāk bīstamas bez uzpurņa.

Svarīgi:

Purns neaizstāj apmācību, medicīnisko novērtējumu un īpašnieka atbildību. Tas tikai rada drošu vidi, kurā rīkoties un trenēties.

1.2. Tipiskas pielietošanas jomas

1.2.1. Medicīniskās situācijas

Purns var būt nepieciešams un noderīgs daudzās medicīniskās situācijās:

Akūtas ārstēšanas metodes:

Veterinārārsta apmeklējums, brūču kopšana, injekcijas, pārsēju maiņa, sāpīgi izmeklējumi. Sunis nevar izvairīties no situācijas, un viņam ir jāpacieš sāpes vai nepatīkamas manipulācijas. Labi pieguļošs purns aizsargā darbiniekus, saimniekus un pašu suni.

Hroniskas/atkārtotas situācijas:

Suņi ar hroniskām sāpēm (piemēram, osteoartrīts, muguras problēmas, neiroloģiskās slimības, epilepsija), suņi, kuriem nepieciešamas regulāras medicīniskas manipulācijas (piemēram, pārsēju maiņa, acu pilieni, ausu tīrīšana), suņi, kuri pamostas no anestēzijas un ir dezorientēti vai aizkaitināmi, suņi, kas atkārtoti noņem pārsējus, piltuves vai bodījumus. Purns var neļaut sunim iesist vai nodarīt sev kaitējumu no sāpēm, bailēm vai satriekšanas. Tas nodrošina drošu aprūpi, pastāvīgi nesavaldot suni stingrāk nekā nepieciešams.

1.2.2. Ikdienas dzīve un indes ēsma

Vēl viena svarīga pielietojuma joma ir ikdienas un vides situācijas:

- Pastaigas apgabalos, kuros ir zināmas indīgas ēsmas briesmas,
- Suņi, kas ēd visu, ko atrod ("putekļsūcēju suņi")
- Suņi, kuriem ir nosliece uz riskantu norīšanu (atkritumi, mārpi, izkārnījumi, akmeņi). Ar piemērotu uzpurni (iespējams, ar pretbarošanas pārveidošanu) jūs varat:
  - var ievērojami samazināt vai novērst svešķermeņu uzsūkšanos,
- Paralēli būtu jāstrādā pie pret ēšanas treniņiem un uzticamiem stop signāliem. Purns arī šeit neaizstāj apmācību, taču sniedz sirdsmieru, ka suns tikmēr ir labāk aizsargāts.

1.2.3. Apmācības un uzvedības problēmas

Purni ir svarīgs instruments, strādājot ar:

- nedroši, bailīgi vai ātri satriekti suņi,
- Suņi ar košanas gadījumiem,

- Suņi ar skaidru nolūku radīt bojājumus
- Suņi, kurus ir grūti kontrolēt noteiktās situācijās (piemēram, resursu aizsardzība, suņu un suņu konflikti, cilvēku un suņu konflikti).

Purns:

- aizsargā vidi (cilvēkus, citus dzīvniekus),
- aizsargā suni no koduma sekām,
- rada drošu ietvaru, kurā var notikt jēgpilna apmācība. Svarīgi: purni neaizstāj uzvedības medicīnisko novērtējumu vai apmācību. Tie ir drošības komponents, kas padara apmācību iespējamu un drošāku ikvienam iesaistītajam.

1.3. Norobežojums: purns nav treniņu līdzeklis

Purni ir aizsardzības un drošības instrumenti – tie nav paredzēti, lai sodītu vai "nokārtotu" suni.

Piemēri, kas neatbilst dzīvnieku labturībai, ir, piemēram:

- Purni, kas apzināti noregulēti tik cieši, ka suns vairs nevar elstot,
- Purni, kas paredzēti pastāvīgas sāpju izraisīšanai
- uzpurņa lietošana kā drauds ("ja tu tā izdarīsi, tev uzliks uzpurņi").

Godīgi izmantots purns:

- ļauj elstot, dzert un izturēties pēc iespējas normālāk,
- tiek veidota pakāpeniski un pozitīvi,
- tiek nēsāts tikai tik ilgi, cik tas patiešām ir nepieciešams situācijai.

1.4. Uzpurņa padomnieka loma uzņēmumā Caniseguros

Caniseguros purnu konsultanti nav tikai pārdevēji, bet gan eksperti dzīvnieku labturības, drošības un piemērotības jomā.

Jūsu mērķis vienmēr ir atrast risinājumu, kas:

- pēc iespējas labāk aizsargā suni (elsošana, elpošana, ādas veselība, materiāla izvēle),
- droši aizsargā cilvēkus un citus dzīvniekus,
- tiek ņemtas vērā juridiskās prasības (prasība par purnu, īpašnieka pienākumi),

- un to var reāli ieviest īpašnieku ikdienas dzīvē. Purna pārdošana ir laba padoma rezultāts, nevis galvenais mērķis. Uzmanības centrā vienmēr ir: suņa drošība un labklājība, kā arī apkārtējās vides drošība.

1.5. Robežu paziņošana

Konsultantiem jāsazinās skaidri un pārskatāmi:

- Purns neārstē uzvedības problēmu. Tas novērš traumas un rada drošu apmācību, vadības un medicīniskās iejaukšanās sistēmu.
- Uzpuņi nekādā gadījumā nedrīkst neregulēt tā, lai suns vairs nevarētu elst. Tas būtu pretrunā dzīvnieku labturībai un bīstami veselībai.
- Dažos gadījumos ir nepieciešams papildu atbalsts, piem. B. pasniedzēji, uzvedības veterinārārsti vai veterinārārsti.

Padomu teikumu piemēri:

- "Purns neatrisina problēmu, tas tikai neļauj kādam savainoties, kamēr strādājat pie cēloņa ar apmācību un medicīnisko novērtējumu."
- "Uzpuņis nedrīkst atturēt jūsu suni no elsošanas. Mēs rūpējamies, lai viņš būtu drošībā, taču joprojām var labi elpot un justies ērti."
- "Šim sunim es iesaku iesaistīt arī treneri un veterinārārstu, lai mēs patiešām aptvertu visus aspektus." Tas nozīmē, ka uzpuņņu konsultanta profesionālā, uz dzīvnieku labturību orientētā loma jau pašā sākumā ir skaidri noteikta.

2. MODULIS. Medicīniskie aspekti un riski, valkājot uzpurņi

2.0 Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- paskaidrojiet, kāpēc elsošana ir svarīga suņiem,
- identificēt medicīniskos riskus, kas saistīti ar slikti piegulošu vai nepiemērotu purņu,
- noteikt tipiskus ādas un audu bojājumus, ko izraisījusi nepareiza pielāgošanās,
- zināt, kad pirms uzpurņa lietošanas ir nepieciešama veterinārā pārbaude,
- skaidri nošķir viņu lomu medicīnas jautājumos no veterinārārsta lomas.

2.1. Elsošana un termoregulācija

Suņi regulē savu ķermeņa temperatūru gandrīz tikai elsojot. Ātri ieelpojot un izelpojot caur muti un mēli, mitrums iztvaiko, atdzesējot ķermeni. Atšķirībā no cilvēkiem, suņi caur ādu var svīst tikai ļoti ierobežotā mērā. Tāpēc purns, kas nopietni ierobežo elsošanu, ir nozīmīgs risks no medicīniskā viedokļa. Problēmas jo īpaši rodas, ja suns:

- nevar pietiekami plaši atvērt muti,
- nevar pareizi izbāzt mēli,
- kopumā ir pārāk maza gaisa cirkulācija.

Sekas var būt:

- pārkaršana un pat karstuma dūriens,
- spēcīga asinsrites spriedze,
- Veiktspējas zudums, vājums, sabrukums. Tāpēc katrā fiziskās sagatavotības pārbaudē ir jāpārbauda, vai suns var manāmi elst un izbāzt mēli ar uzliktu purņu – it īpaši, ja tas ir karsts vai pakļauts fiziskai slodzei.

2.2 Spiediena punkti, āda un spiediena čūlas

Slikti pieguļoši purni var radīt spiedienu un berzi dažādās galvas daļās, īpaši uz deguna tilta, uz vaigiem, zem siksnām un rīkles fiksatora zonā.

Iespējamās sekas ir:

- ādas apsārtums un kairinājums,
- matu lūšana un kaili plankumi,
- noberztas, raudošas vietas,
- hroniskas iekaisīgas ādas izmaiņas,
- dziļa spiediena čūlas (decubitus),
- ārkārtējos gadījumos audu nāve (nekroze). Mitrums (siekalas, ūdens, lietus) un netīrumi var saasināt problēmu. Kad ādas barjera ir bojāta, palielinās bakteriālu infekciju, sēnīšu infekciju un tā saukto superinfekciju risks. Tāpēc konsultantiem vienmēr jādokumentē esošie vecie spiediena punkti un jāpievērš tiem īpaša uzmanība, izvēloties modeli, izmēru un polsterējumu.

2.3. Elpošanas sistēma un karstuma stress

Papildus termoregulācijai, izmantojot elsošanu, liela nozīme ir pašiem elpceļiem. Jo īpaši brahicefāliskiem suņiem (širnēm ar īsu purnu, piemēram, mopšiem vai franču buldogiem) bieži vien ir ierobežotas elpošanas rezerves. Nepiemērots purns var vēl vairāk apgrūtināt gaisa plūsmu.

Iespējamās problēmas:

- papildu pretestība ieelpojot un izelpojot,
- sašaurināšanās deguna vai mutes atveres zonā,
- palielināts elpošanas darbs, īpaši karstuma vai stresa apstākļos. Ja āra temperatūra ir augsta, arī metāls vai purna virsma var ievērojami uzkarst. Tumši, gumijoti vai stipri pārklāti purni saulē bieži kļūst ievērojami siltāki nekā gaišas vai tukšas metāla virsmas.

Tāpēc padomdevējiem ir jānorāda īpašniekiem:

- neatstāt purnu svelmīgā saulē,
- Pirms uzvilšanas ar roku īsi pārbaudiet purna temperatūru,

- Suņiem, kuri ir ļoti pakļauti saulei, izvēlieties vieglākas vai mazāk siltumu absorbējošas virsmas.

2.4. Citi medicīniski aspekti

Sāpes ir svarīgs faktors: suņi, kas cieš no sāpēm, biežāk reaģē ar aizsardzības uzvedību vai sakodienu. Purns šeit var būt svarīgs drošības elements, taču tas nekad nevar aizstāt sāpju cēloņa noskaidrošanu un ārstēšanu. Neiroloģiskas slimības (piemēram, epilepsija, noteiktas smadzeņu slimības) var izraisīt krampjus, apziņas traucējumus vai pēkšņu kontroles zudumu. Šādās fāzēs uzpurni dažreiz ir jēga, lai aizsargātu darbiniekus, īpašniekus un pašu suni. Tajā pašā laikā pamatslimība vienmēr ir jānoskaidro un jāārstē veterinārārstam. Asinsrites problēmas Suņi ar asinsrites traucējumiem var jutīgāk reaģēt uz stresu, karstumu un slodzi. Slikti piegulošs purns var ievērojami palielināt asinsrites kolapsa risku. Šādos gadījumos ir nepieciešama īpaša piesardzība, un ir ieteicams veikt veterināro novērtējumu.

2.5 Medicīniskās kontrindikācijas / veterinārās prasības

Atsevišķās situācijās pirms uzpurņa lietošanas ir svarīgi saņemt veterināro novērtējumu. Padomdevējiem nav atļauts sniegt visu skaidrību vai patstāvīgi izlemt, ka purns ir nekaitīgs.

Kontrindikāciju vai veterināro prasību piemēri:

- zināmas sirds vai smagas plaušu slimības,
- Aizdomas par neiroloģiskām slimībām ar tendenci uz kolapsu vai krampjiem,
- ievērojams elpas trūkums pat bez purna,
- nesen veiktas galvas, kakla, mutes, deguna vai rīkles operācijas vai traumas,
- smagas brahicefālas elpošanas problēmas. Šādos gadījumos ieteicams iesaistīt ārstējošo veterinārārstu pirms uzpurņa lietošanas ikdienas dzīvē vai apmācības laikā.

Iespējamais formulējuma ieteikums konsultantiem ir:

"Iepriekšējo slimību vai elpošanas problēmu dēļ ir svarīgi, lai jūsu veterinārārstš apstiprina uzpurņa lietošanu. Tikai tad mēs beidzot noregulējam uzpurni."

2.6. Konsultanta loma medicīnas jautājumos

Purnu konsultanti strādā saskarsmē starp dzīvnieku aizsardzību, praktisko ikdienu un medicīnu, paši nebūdami veterinārārsti. Tas nozīmē:

- Jūs apzināties tipiskus riskus (elsošana, spiediena punkti, elpošanas problēmas) un risināt tos,
- tie pielāgo modeļus un izmērus, lai pēc iespējas samazinātu medicīniskos riskus,
- Tomēr viņi nenosaka nekādas diagnozes vai lēmumus par ārstēšanu - tas paliek veterinārmedicīnas atbildība. Ciešai sadarbībai ar veterinārajām praksēm ir liela jēga: konsultanti var konsultēt prakses komandas par purnu izvēli, piemērotību un apmācību, savukārt veterinārārsti pieņem medicīniskus lēmumus.

2.7. Galvenie apgalvojumi 2. modulis

- Elsošana suņiem ir ļoti svarīga – purniem nevajadzētu to būtiski ierobežot.
- Slikti pieguļoši purni var izraisīt ievērojamus ādas un audu bojājumus, tostarp spiediena čūlas un nekrozi.
- Brahicefāliskiem suņiem un suņiem ar veselības problēmām nepieciešama īpaša piesardzība un bieži vien veterinārā atļauja.
- Konsultācijā jāņem vērā siltums, materiāla izvēle un uzpurņa virsmas temperatūra.
- Purnu konsultanti strādā ar medicīnisko informāciju, bet ne kā veterinārārsti – viņi atpazīst riskus un vajadzības gadījumā nosūta cilvēkus.

3. MODULIS – Mīti, komunikācija un īpašnieku psiholoģija

3.0 Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- atpazīt izplatītos mītus un aizspriedumus par purniem,
- tehniski pareizi un tajā pašā laikā iejūtīgi atspēkot šos,
- atbilstoši reaģēt uz tipiskām īpašnieku emocijām un bailēm,
- attīstīt skaidru, mierīgu un profesionālu komunikācijas stilu,

3.1. Tipiski mīti par purnu

Daudzas atrunas par purniem ir emocionāli uzlādētas. Kā purnu konsultantam ir svarīgi zināt šos mītus un būt tiem gataviem.

Bieži sastopami piemēri:

- "Tikai bīstamie suņi valkā purnus."
- "Ar uzpurni mans suns kļūst agresīvāks."
- "Purns ir cietsirdība pret dzīvniekiem."
- "Mans suns neko tādu nepacietīs."
- "Ar uzpurni cilvēki par mums smejas."
- "Kad purns ir, man vairs nav jātrenējas." Šie teikumi reti ir domāti tikai faktiem. Aiz tā nereti slēpjas kauns, nedrošība, bailes tikt novērtējumam un zināšanu trūkums par to, ko var panākt ar labi pieguļošu purnu.

3.2 Svarīgāko mītu tehniskā klasifikācija

"Tikai bīstamie suņi valkā purnus." Patiesībā daudzi suņi valkā purnus, lai gan viņi nekad nevienu nav sakoduši. Iemesli ir, piemēram, tiesību akti, indes ēsmas risks, medicīniskas situācijas vai atbildība ikdienas dzīvē (piemēram, blīvi apdzīvotās vietās, sabiedriskajā transportā vai nedrošu satikšanos laikā). Purns ir drošības līdzeklis – nevis "bīstamības zīmogs". "Ar uzpurni mans suns kļūst agresīvāks." Praksē izrādās pretējais: kad saimnieki jūtas drošāk, jo kumos vairs nav iespējams, viņi savā darbībā kļūst mierīgāki un skaidrāki. Suņi ir ļoti orientēti uz cilvēkiem – mazāka spriedze cilvēkos bieži vien noved pie mazāka spriedzes suņiem. Ir svarīgi, lai purns labi pieguļ un nesāpēs. "Purns ir cietsirdība pret dzīvniekiem." Slikti pieguļošs purns, kas novērš elsošanu vai izraisa sāpes, var būt nozīmīgs dzīvnieku labturībai. No otras puses, labi pieguļošs purns ļauj elst un dzert

un pēc iespējas normālāku saziņu. Tas aizsargā suņus un vidi, un tāpēc tas ir vairāk dzīvnieku aizsardzības līdzeklis, nevis cietsirdība pret dzīvniekiem. "Mans suns neko tādu nepacietīs." Daudziem suņiem sākotnēji purni šķiet neparasti. Tas ir normāli. Ar mierīgu, mazu soļu pieeju un pozitīvu asociāciju lielākā daļa suņu labi pieņem purnu. Pretestība sākumā nav zīme, ka suns "nekad nevar mācīties", bet gan norāde, ka ir nepieciešama apmācība un pieradināšana. "Ar uzpurni cilvēki par mums smejas." Šeit galvenā uzmanība tiek pievērsta īpašnieka bažām par to, ka viņš tiek tiesāts vai nepareizi novērtēts. Bet arī purns var sūtīt signālu: "Te kāds uzņemas atbildību." Tagad daudzi cilvēki purnus uzskata par profesionalitātes un piesardzības zīmi. "Kad purns ir, man vairs nav jātrenējas." Purns novērš ievainojumus, taču tas automātiski nemaina pamata uzvedību. Tā ir drošības josta, nevis autopilots. Apmācība, vadība un, ja nepieciešams, medicīniskā novērtēšana joprojām ir svarīga, ja sunim ir uzvedības problēmas.

3.3 Atbilžu piemēri klientu dialogā

Nepietiek tikai tehniski pareizi – svarīgi ir tas, kā ziņu uztver turētāji. Sekojošie formulējumi ir piemēri, kā uz mītiem var atbildēt draudzīgi un skaidri. Mīts: "Mans suns būs agresīvāks ar uzpurni."

Iespējamā atbilde:

"Es to dzirdu bieži. Praksē ir otrādi: ja zini, ka suns nevar iekost, tu esi brīvāks – un suns to pamana. Ir svarīgi, lai purns labi pieguļ un nesāp. Tad suns jūtas drošāks, nevis apdraudēts." Mīts: "Tikai bīstami suņi valkā purnus."

Iespējamā atbilde:

"Daudzi suņi nēsā uzpurņus, lai gan nekad nevienam nav sakoduši - piemēram, indīgas ēsmas dēļ, pie veterinārārsta vai tāpēc, ka autobusā tas ir obligāti. Uzpurnis neko nepasaka par to, vai suns ir "slikts". Tas liecina, ka jūs uzņematies atbildību." Mīts: "Purns ir cietsirdība pret dzīvniekiem."

Iespējamā atbilde:

"Purns patiesībā var radīt problēmas, ja tas slikti pieguļ vai ir pārāk cieši pieguļošs. Mūsu mērķis ir tieši pretējs: mēs noregulējam uzpurni tā, lai jūsu suns varētu pēc iespējas normāli elsoņ, dzert un kustēties. Tad purns aizsargā - nevis spīdzina." Mīts: "Mans suns neko tādu nepacietīs."

Iespējamā atbilde:

"Daudzi suņi sākumā ir skeptiski – tas ir pilnīgi normāli. Mēs veidojam purnu maziem soļiem ar lielu atlīdzību, lai jūsu suns iemācītos: purns = nekas slikts, bieži pat kaut kas labs. Mēs viņu ne tikai piespiežam, bet arī paņemam.

"Mums ir laiks to iestatīt." Mīts: "Ja purns ir, man vairs nav jātrenējas."

Iespējamā atbilde:

"Purns ir kā drošības josta: tas pasargā, ja kaut kas notiek, bet tas neaizstāj mācīšanos braukt. Tas novērš traumas, kamēr jūs strādājat pie pamatcēloņa ar apmācību un vadību."

3.4. Cīņa ar īpašnieku emocijām

Daudzi iebildumi ir mazāk saistīti ar tehnisku problēmu, bet vairāk par emocionālu.

Tipiskas īpašnieka jūtas ir:

- Kauns ("Man neizdevās, jo manam sunim vajag uzpurni."),
- Bailes no citu cilvēku tiesāšanas ("Ikvienš domā, ka mans suns ir bīstams."),
- Bažas par suni ("Vai tas viņam sāp?"),
- Pārņemt ("Es nezinu, kā es to izdarīšu pats."). Kā padomdevējam ir svarīgi šīs jūtas uztvert nopietni, nevis mazināt tās. Empātija šeit nozīmē: uzklausīt, pārdomāt, informēt - nevis apspriest, kam ir "pareizība".

Noderīga pamata attieksme:

- atklāti jautājiet ("Kas jūs visvairāk uztrauc purns?"),
- Jūtu nosaukšana ("Es dzirdu, ka jūs uztraucaties par to, ko citi domā."),
- interpretējiet to pozitīvi ("Man tas liecina, ka jūs izturaties pret savu suni ļoti atbildīgi.").

3.5 Komunikācijas stils konsultēšanā

Profesionāls komunikācijas stils palīdz veidot uzticību un izvairīties no konfliktiem izvairīties. Svarīgi elementi ir:

- skaidra, vienkārša valoda tehniskā žargona vietā,
- "Es" ziņojumi ("es ieteiktu..."), nevis "jūs" apsūdzības ("Jums ir..."),
- konkrēti piemēri un salīdzinājumi (piemēram, "drošības josta", "aizsargķivere"),
- mierīga, pateicīga poza (nestāv pāri turētājam),
- Atvēliet laiku jautājumiem un bažām. Mērķis ir, lai īpašnieki justos uztverti nopietni un atbalstīti – nevis lasīti lekcijās vai atlaisti.

3.6. Saziņas ierobežojumi

Pat vislabākajai komunikācijai ir robežas. Dažas situācijas prasa papildu

Speciālisti:

- Lielu uzvedības problēmu gadījumā (atkārtoti smagi kodumi): iesaistiet treneri vai uzvedības veterinārārstu.
- Ja ir aizdomas par medicīniskiem cēloņiem (sāpes, neiroloģiskas problēmas, elpas trūkums): obligāti jākonsultējas ar veterinārārstu.
- Īpašniekiem, kuri ir pakļauti lielam emocionālam stresam (piem., pēc smagiem incidentiem): rūpīga apiešanās, nepieciešamības gadījumā mazāki soļi un vairākas tikšanās. Svarīgi: konsultanti nav paredzēti, lai atrisinātu visu vieni, bet ir daļa no ekspertu tīkla. Apzināties savas robežas ir profesionalitātes pazīme.

3.7. Galvenie apgalvojumi 3. modulis

- Mīti par purniem bieži ir emocionāli ietekmēti – ne tikai faktiski nepareizi.

- Konsultantiem nepieciešami profesionāli argumenti un tajā pašā laikā iejūtīga saruna.
- Labu piemēru teikumi un salīdzinājumi atvieglo īpašnieku meklēšanu.
- Tādas emocijas kā kauns, bailes un nedrošība ir jāuztver nopietni un jārisina.
- Profesionālā komunikācija nozīmē robežu apzināšanu un citu speciālistu iesaistīšanu, kad tas ir nepieciešams.

CANISEGUROS

HELLCANIS

4. MODULIS. Mērīšana, pielāgošana un jostas plānošana

4.0 Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- pareizi ņemt visus attiecīgos purna un galvas apkārtmērus saskaņā ar Caniseguros mērīšanas instrukcijām,
- saprast, kā šie mērījumi ir iekļauti modeļa un izmēra izvēlē,
- Saprātīgi plānojiēt rīkles aizbīdņus, kakla/aizvēršanas siksnas, siksnas uz galvas un drošības apkakles,
- Ņemiet vērā īpašus gadījumus (piemēram, izvirzīts apakšžoklis, ļoti mazi suņi, brahicefāliski suņi),
- Mērījumus dokumentējiet rakstiski un ar fotogrāfijām un izvairieties no tipiskām mērījumu kļūdām.

4.1. Purna mērīšanas pārskats un principi

Purna piemērotība ir atkarīga no rūpīga mērījuma. Runa nav par to, lai "jebkurš purns būtu aptuveni piemērots", bet gan sistemātiska purna formas un izmēra noteikšana, kas atbilst suņa galvai. Šķirņu nosaukumi ir tikai aptuvenas vadlīnijas. Dalmācietis, piemēram, var ļoti labi iederēties tā sauktajā "vācu aitu modelī", ja tam ir piemērota galvas forma. Suņa reālie izmēri un proporcijas vienmēr ir izšķirošas, nevis šķirnes nosaukums. Šis modulis māca, kā šos mērījumus var droši savākt un dokumentēt.

4.2. Mērīšanas instrumenti un sagatavošana

Lai veiktu precīzu mērījumu, ir nepieciešami daži, bet piemēroti trauki:

- elastīga mērlente (pielāgota mērlente),

- lineāls vai garāks lineāls/locīšanas kārts taisnām līnijām,
- Ja nepieciešams, pildspalva un mērīšanas lapa tiešai vērtību dokumentēšanai.

Ja iespējams, sunim vajadzētu:

- stāvēt vai sēžot klusā vidē,
- ne gluži no steigas vai spēles situācijas,
- spēt pieskarties galvai bez panikas. Ja suns gandrīz nevar pieskarties galvai, tas jau norāda uz nepieciešamību pēc apmācības un, iespējams, paaugstinātu risku (skatīt sarkanos karogus 4.7. sadaļā). Šādos gadījumos var būt nepieciešams strādāt ar treneri un/vai veterinārārstu.

4.3. Mērīšanas punkti uz nozvejas

Groza izmēra izvēles pamatā ir vairāki mērījumi uz purna un galvas. Tie ir balstīti uz Caniseguros mērīšanas instrukcijām ("Guía de medidas").

4.3.1. Nozvejas garums

Purna garums mēra attālumu no deguna gala līdz vietai, kur purnam jābeidzas – parasti tieši pirms acīm. Mērījumus veic gar purna augšdaļu (deguna tilts).

Procedūra:

- Lineāls vai mērlente tiek novietota uz deguna gala.
- Mērījumus veic pa deguna tiltiņu līdz vietai, kur jābeidzas purnam – parasti tur, kur purns saplūst galvā, tieši pirms acīm.
- Vērtība tiek ierakstīta centimetros.

4.3.2. Nozvejas apjoms

Nozvejas apkārtmēram ir izšķiroša nozīme purna platumā. To mēra purna biezākajā vietā - parasti apmēram pusceļā starp deguna galu un acīm, kur purns ir spēcīgākais.

Procedūra:

- Suns tur purnu aizvērtu.
- Mērlenti vienu reizi uzliek ap purnu, papildus nespiežot muti.
- Mērlentei jābūt cieši pieguļošai, bet ne tajā jāiegriež.

- Vērtība tiek ierakstīta centimetros. Šis izmērs vēlāk noteiks, cik daudz vietas purnam jāpiedāvā uz priekšu un uz sāniem, lai suns varētu elst ar uzpurni.

4.3.3. Nozvejas platums

Purna platums sniedz informāciju par to, cik platum jābūt purnam priekšējā zonā. To mēra purna platākajā daļā (no kreisās uz labo).

Procedūra:

- Lineāls vai mērlente tiek novietota pāri purnam vietā, kur purns ir platākais.
- Vērtība tiek ierakstīta centimetros. Purna platums ir īpaši svarīgs suņiem ar ļoti platu purnu (piemēram, moloseri, plati suņu tēviņi), lai purns nekļūtu pārāk ierobežojošs sānos.

4.3.4. Galvas garums/galvas proporcija

Var būt noderīgi arī reģistrēt attālumu no pieturas (pāreja starp pieri un deguna tiltu) līdz pakauša daļai. Šis galvas garums palīdz novērtēt, cik tālu purns var stiepties virzienā uz galvu, netraucējot acis.

4.3.5. Īpašs gadījums: izvirzīts apakšžoklis

Suņiem ar izvirzītu apakšžokli (piemēram, daudzām molosu vai brahicefālām šķirnēm) mērījums ir jāpielāgo. Šeit nozvejas garums tiek mērīts šādi,

ka tiek ņemts vērā izvirzītais apakšžoklis.

Procedūra:

- Mērījumus veic no deguna gala līdz vietai, kur apakšžoklis izvirzīts vistālāk.
- Parasti šai vērtībai kā papildu rezerve tiek pievienots apmēram puscentimetrs (0,5 cm). Tas nodrošina, ka purns pastāvīgi nespiež vai neberzē priekšpusē izvirzīto apakšžokli.

4.3.6. Elsošanas koeficients (koeficients 1,5/1,3–1,4)

Lai suņi eldotu purnā, purnam jābūt pietiekami dziļam un apkārtmēram. Pārbaudīts ceļvedis ir tā sauktais elsošanas faktors.

Pamatprincips:

- Ņemiet izmērīto nozvejas apkārtmēru (aizvērtā mute).

- Lai atbrīvotos no elsošanas, aprēķiniet aptuveni 1,5 reizes lielāku apkārtmēru kā mērķa vietu purnā. Koeficients 1,5 parasti nodrošina, ka sunim ir pietiekami daudz vietas, lai atvērtu muti un izbāztu mēli. Praksē ļoti maziem suņiem dažkārt var pietikt ar koeficientu 1,3 līdz 1,4, jo viņu lomi bieži ir mazāki un absolūtais nobrauktais attālums ir īsāks. Šeit svarīga ir pieredze un kritisks skatījums uz individuālo galvas un purna formu.

4.4. Izmēriet un plānojiet jostas garumus

Papildus pašam grozam, siksnām ir izšķiroša nozīme purna piemērotības, drošības un komforta nodrošināšanā. Tos vienmēr mēra uz suņa un pēc tam attiecīgi noregulē vai noregulē uz purna.

4.4.1. Kakla josta

Rīkles aizbīdnis iet no vienas apakšējās auss pamatnes zem kakla līdz otrai apakšējai auss pamatnei. Tas neļauj purnam slīdēt uz augšu uz acīm, bet nedrīkst nospiest balseni vai aizrīties.

Procedūra:

- Sunim stāvēt, mēra ar mērlenti no kreisās auss apakšējās pamatnes zem kakla līdz labās auss apakšējai pamatnei.
- Mērlentei jāvadās tur, kur vēlāk atradīsies rīkles fiksators – nedaudz aiz balsenes, nevis tieši uz jutīgās zonas.
- Izmērītā vērtība kalpo kā ceļvedis turpmākajam jostas garumam.

4.4.2. Kakla/aizvēršanas siksnas

Kakls vai stiprinājuma siksnas iet aiz ausīm, no vienas auss apakšējās pamatnes uz otru, tieši aiz galvaskausa jumta. Šeit atrodas galvenais stiprinājums, kas tur purnu pie galvas.

Procedūra:

- Mēriet no auss apakšas aiz galvas līdz otras auss apakšai.
- Mērlente atrodas vietā, kur vēlāk noskries stiprinājuma siksnas – tieši aiz ausīm, ne pārāk tālu no kakla.
- Vērtība tiek izmantota kā pamats siksnas garumam, kā arī neliela rīcības brīvība sprādzei.

4.4.3. Gaisa siksna

Galvas siksna galvenokārt netiek izmantota, lai novērstu novilkšanu, bet gan, lai nedaudz paceltu purna priekšpusi – īpaši suņiem ar augstu degunu (piemēram, bokseriem), lai grozs neatrastos tieši uz deguna tilta vai deguna sūkļa.

Garuma noteikšanas procedūra:

- Sākumpunkts ir stieplu groza augšējais priekšējais laukums deguna zonā, t.i., gabals, kas atrodas acu priekšā.
- No turienes mēriet pa iedomāto līniju starp acīm virs galvas līdz stiprinājuma siksņas platumam ieskaitot.
- Tas nosaka garumu, kāds ir jābūt augšējo siksnai, lai grozu varētu viegli pacelt, nenoslogojot galvu.

4.4.4 Drošības apkakle

Drošības apkakle ir atsevišķa apkakle, kas ir savienota ar purnu, izmantojot savienotājus. Tas ir paredzēts, lai suns nevarētu pilnībā noņemt uzpurni. Svarīgi: siksna nekad nav piestiprināta pie šīs apkakles – tā kalpo kā aizbāznis, nevis kā svina apkakle.

Garuma noteikšanas procedūra:

- Mērījumu veic tieši augšpusē, augstākajā kakla malā, salīdzinoši tuvu aiz ausīm.
- Mērlente iet tur, kur vēlāk atradīsies drošības apkakle - salīdzinoši augstu, stingrāk nekā parastā apkakle, bet bez aizrīšanās.
- Vērtība tiek izmantota drošības apkakles regulēšanai. Tas vēlāk tiek savienots ar purnu, izmantojot īsas siksņas vai savienotājus.

4.5 Deguna spilventiņi un varianti

Deguna spilventiņi aizsargā deguna tiltu no spiediena un sadala saskares virsmu. Caniseguros izmanto individuāli pielāgotus deguna spilventiņus, kas izgatavoti no putām, kas piemērotas lietošanai ārpus telpām.

Svarīgi varianti:

- šauri deguna spilventiņi - suņiem ar maz vietas starp acīm un deguna tiltu,
- normāli deguna spilventiņi - standarta variants daudziem suņiem,

- Pagarināmi deguna spilventiņi - nedaudz pagariniet purnu uz aizmuguri, palieliniet saskares virsmu un izveidojiet vairāk vietas starp degunu un grozu.

Deguna spilventiņu pagarināšana var palīdzēt, ja purns ir saspringts vai deguna tilts ir ļoti jutīgs. Tie ir pielāgoti katram modelim.

4.6. Dokumentācija un fotodokumentācija

Visas izmērītās vērtības jāreģistrē tieši mērījumu protokolā (piemēram, Caniseguros mērījumu lapā). Ļoti noderīga ir arī fotodokumentācija.

Ieteikums:

- Skats no sāniem, kurā suns mēra purna garumu (redzama mērlente).
- Priekšējais skats apkārtmēra mērīšanas laikā (redzama mērlente).
- Pēc izvēles: galvas fotoattēls bez purna, lai vēlāk novērtētu formu. Šīs fotogrāfijas ir piešķirtas protokolam un var sniegt vērtīgu informāciju vēlākām izmaiņām, sūdzībām vai turpmākām korekcijām.

4.7. Sarkanie karodziņi mērīšanas laikā

Dažiem novērojumiem mērījumu laikā vajadzētu pievērst konsultantu uzmanību

īpaši pamodos:

- Suns vispār atsakās pieskarties galvai un izrāda paniku vai masīvu stresu.
- Galva šķiet nepārprotami asimetriska (vienai pusei ir atšķirīga forma nekā otrai).
- Jau ir redzami veci spiediena punkti no iepriekšējiem purniem (pliki plankumi, rētas, ādas krāsa, sabiezējumi). Šādi punkti jāatzīmē protokolā. Atkarībā no konstatējumiem pirms intensīvas uzpurņa lietošanas ir lietderīgi iesaistīt arī veterinārārstus vai trenerus.

4.8. Galvenie apgalvojumi 4. modulis

- Laba atbilstība sākas ar precīzu mērījumu, nevis šķirnes apzīmējumu.
- Purna garums, purna apkārtmērs, purna platums un galvas proporcijas nosaka, kuram modelim un izmēram der.

- Elsošanas koeficients (apmēram 1,5 reizes lielāks par purna apkārtmēru, iespējams, 1,3-1,4 ļoti maziem suņiem) nodrošina pietiekamu brīvību no elsošanas.
- Siksna (rīkles siksna, kakla siksna, augšējā siksna, drošības kaklasiksna) tiek uzvērtas sunim un pielāgotas individuāli.
- Deguna spilventiņi var samazināt spiedienu, "pagarināt" purnu un aizsargāt jutīgos degunus.
- Dokumentācija un fotodokumentācija ir obligāta; sarkanie karogi ir jāuztver nopietni un, ja nepieciešams, jāprecizē.

CANISEGUROS

HELLCANIS

5. MODULIS – ideāls pielāgojums: pielaikošana, kontrolsaraksts un piemērotība ikdienas lietošanai

5.0 Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- pareizi uzvelciet purnu un pakāpeniski noregulējiet to,
- novērtēt piemērotību, izmantojot strukturētu kontrolsarakstu,
- Atpazīt svarīgas problēmas pazīmes (spiediens, slīdēšana, pārāk maza elsošanas brīvība),
- Nodrošiniet turētājiem vienkāršu ikdienas kontrolsarakstu un 5 sekunžu pārbaudi,
- Saprātīgi izlemiet, kad ir jāmaina modelis vai izmērs.

5.1. Sagatavošana montāžai

Labs piegulums sākas ne tikai tad, kad uzliekat purnu, bet gan sagatavošanās procesā. Mērķis ir, lai suns paliktu pēc iespējas mierīgāks un atslābināts un saimnieks spētu soli pa solim saprast notiekošo.

Pirms pielaikošanas ir jānoskaidro sekojošais:

- vai sunim jau ir uzpurņa pieredze (pozitīva vai negatīva),
- vai ir pašreizējās sāpes, slimība vai nesena trauma,
- vai suns ir adekvāti nostiprināts situācijā (siksna, palīgs, ja nepieciešams). Pats purns pirms pielaikošanas ir aptuveni jāpielāgo ticami piemērotam siksņas garumam, lai sunim nebūtu pārāk daudz jāmacās.

5.2 Soli pa solim izveide

Dokošanai jābūt pēc iespējas mierīgākai un rutīnai. Jo mazāk drudžains ir apstrāde, jo suns parasti paliek relaksētāks.

Tipiska procedūra:

- Lieciet sunim droši stāvēt vai sēdēt.
- Sākumā vienkārši parādiet purnu un ļaujiet tam īsi nošņaukt (ja suns to atļauj).
- Mierīgi virziet grozu līdz fiksatoram no priekšpuses un uzmanīgi virziet fiksatoru grozā.
- Ar vienu roku turiet grozu vietā un ar otru aizveriet kakla siksnu aiz ausīm.
- Aizveriet rīkles aizbīdņi un noregulējiet to tā, lai tas atbalstītu, bet nenoslāpētu.
- Aizveriet un noregulējiet augšējo siksnu (ja tāda ir), ja purns balstās uz deguna.
- Visbeidzot vēlreiz noregulējiet visas siksnas, tās nepārtraukti "nevelkot".

Svarīgi: pirmie iespaidi tiek ņemti vērā. Ja iespējams, suni vajadzētu jau iepriekš iepazīstināt ar purna sajūtu (skat. 6. moduli – Purna apmācība).

5.3 “Perfektas atbilstības” kontrolsaraksts

Pēc uzvilšanas tiek sistemātiski pārbaudīts, vai purns tiešām labi pieguļ. Tālāk minētie punkti veido galveno kontrolsarakstu padomdevējiem, un vēlāk tos var izmantot vienkāršotā veidā kā izdales materiālu īpašniekiem.

5.3.1. Redzes un acu lauks

Purns nedrīkst nepamatoti ierobežot suņa redzamības lauku vai iespiesties acīs.

Pārbaudiet:

- Skatoties no priekšpuses: vai abas acis ir redzamas un brīvas?
- Pārbaudiet no sāniem: vai groza augšējā mala neatrodas tieši vai pastāvīgi plakstiņu zonā? Ja grozs atrodas pārāk augstu un ieslīd acu zonā, pareizi noregulēta rīkles siksnas vai augšējā siksnas var palīdzēt nostabilizēt grozu nedaudz zemāk.

5.3.2. Deguns un deguna tilts

Deguns un deguna tilts ir ļoti jutīgi. Purns šeit nedrīkst pastāvīgi vai selektīvi nospiesties.

Pārbaudiet:

- Uzmanīgi ar pirkstu sataustiet starp deguna tiltiņu un grozu: vai joprojām ir "gaiss"?
- Vai ir deguna spilventiņš un vai tas ir pilnībā un mīksts, nevis tikai berzē vienu malu?

- Vai āda ap deguna tiltu pēc īsa nodiluma izskatās sarkana vai iespiedusies? Ja purns balstās uz deguna tilta, var būt nepieciešams pagarināts vai citas formas deguna spilventiņš, sikсна virs galvas vai atsevišķos gadījumos cits modelis.

5.3.3. Vaigi un lūpas

Purns nedrīkst pārmērīgi saspiest vaigus. Daži kontakti ir normāli, bet dziļi iespiedumi vai pastāvīgas krokas var liecināt par ciešu piegulšanu.

Pārbaudiet:

- Skatieties uz sāniem: vai groza statņi ir relatīvi paralēli vaigiem vai arī tie spēcīgi iespiežas?
- Vai, atverot muti, lūpas un āda ir saspiesti vai arī tās ir stipri saspiestas? Ja ir nelielas spiediena problēmas, uzmanīgi saliekot stieples purnu uz vaigu stieņiem, var sniegt atvieglojumu. Tomēr, ja grozs ir redzami deformēts, ir spēkā sekojošais: Liekšana = konvertēšana → parasti atgriešanas/maināšanas izslēgšana. Klientiem tas ir jādara iepriekš

jāpaskaidro.

5.3.4. Kakls un rīkles aizbīdnis

Rīkles fiksators ir paredzēts, lai stabilizētu purnu, bet tas nedrīkst saspiest balseni. Pārāk zema vai pārāk šaura pozīcija var izraisīt klepu, aizrīšanās vai elpošanas problēmas.

Pārbaudiet:

- Vai rīkles aizbīdnis atrodas aiz balsenes zonas, nevis tās vidū?
- Vai divus pirkstus var iespiest starp rīkles fiksatoru un kaklu, ja tas acīmredzami nekarājas vaļīgi?
- Vai suns izrāda aizsardzības reakcijas (klepo, aizrīšanās, raustīs galvu uz augšu), kad tiek izdarīts spiediens uz rīkles aizbīdni? Dažos gadījumos var būt lietderīgi iztikt bez rīkles gabala vai to mainīt. Tomēr tas vienmēr jādara tā, lai tiktu saglabāta kopējā purna stabilitāte.

5.3.5. Brīvība no elsošanas un mutes atvēršanas

Galvenais pārbaudes punkts ir brīvība no elsošanas. Sunim jāspēj atvērt mute un izbāzt mēli ar uzliktu purnu.

Pārbaudiet:

- Ļaujiet sunim iet dažus soļus vai nedaudz pamudiniet viņu — vai viņš sāk elstot?
- Vai profilā ir skaidri redzams, ka apakšžoklis var atdalīties no augšžokļa (mutes atvērums)?
- Vai mēle var manāmi iznākt starp groza statņiem? Ja mutes atvēršana ir iespējama tikai līdz minimumam, ir jāpārskata izmērs, modelis vai modifikācija. Atbilstoša elsošanas spēja ir ļoti svarīga karstuma vai stresa gadījumā.

5.3.6. Droša piegulšana

Purniņam ir jāpieguļ tā, lai to nevarētu viegli noņemt, bet tajā pašā laikā tas būtiski neļodzītu un negrieztos.

Pārbaudiet:

- Viegli satveriet groza priekšpusi un uzmanīgi pārvietojiet to uz augšu, uz leju un uz sāniem — vai tas parasti paliek vietā?
- Vai suns aktīvi mēģina ar ķepām pārvilkt grozu pār degunu? Vai viņam tas izdodas?
- Vai drošības apkakle un savienotāji ir pareizi iestatīti, ja ir nepieciešams maksimālas drošības risinājums? Suņi ar skaidru nolūku radīt bojājumus vai paaugstināta riska situāciju vienmēr jālieto ar drošības kaklasiksnu un atbilstošiem savienotājiem, lai tos praktiski nebūtu iespējams noņemt.

5.4 Drošības pārbaude un īsas kustības pārbaude

Pēc tam, kad ir pārbaudīta pamatderība, seko īss kustību tests.

Ieteicamā procedūra:

- Ļaujiet sunim iet dažus soļus ar uzpurni.
- Mainiet virzienu, lai redzētu, kā purns uzvedas kustības laikā.
- Apsēdieties un nedaudz piecelieties, lai novērotu jostas stāvokli un stabilitāti. Purns nedrīkst masveidā slīdēt, nedrīkst atkārtoti slīdēt uz acīm un nepārprotami traucēt suni kustībā.

5.5. Tipiskas atbilstības problēmas un labojumi

Biežākās problēmas un iespējamās darbības:

- Grozs slīd uz augšu pret acīm. → Pareizi noregulējiet vai papildiniet rīkles siksnu, ja nepieciešams, izmantojiet augšējo siksnu, ja nepieciešams izvēlieties citu modeli ar labāku galvas savienojumu.
- Deguns kļūst sagriezts vai ļoti sarkans. → Noregulējiet deguna spilventiņu (paplašiniet/pagariniet), ievietojiet augšējo siksnu, pārbaudiet modeļa izvēli (deguna atstarpe).
- Suns gandrīz nevar elstot. → Pārbaudiet izmēru, ja nepieciešams, mainiet uz lielāka vai dziļāka groza formu, pārbaudiet elsošanas koeficientu (1,5 vai 1,3-1,4 ļoti maziem suņiem).
- Purns viegli noņemams. → Optimizējiet siksnas vadību, pielāgojiet kakla un rīkles siksnas, pievienojiet drošības apkakli, ja nepieciešams, izvēlieties citu groza formu ar labāku galvas savienojumu suņiem, kuri ir ļoti manipulatīvi.

5.6 Kontrolsaraksts īpašniekiem ikdienas dzīvē

Īpašniekiem ir nepieciešams vienkāršs, saprotams kontrolsaraksts, ko viņi var izmantot ikdienas dzīvē. Tas var būt ievērojami īsāks nekā tehniskais kontrolsaraksts, taču tajā jāietver vissvarīgākie punkti.

Īsa kontrolsaraksta piemērs:

- Acis brīvas – grozs nepieskaras acīm un stipri neierobežo redzes lauku.
- Deguns brīvs - starp deguna tiltiņu un grozu joprojām ir vieta, nekas neizraisa pastāvīgu berzi.
- Iespējama elsošana – suns var atvērt muti un redzami elstot.
- Kakls brīvs - rīkles fiksators nesēž uz balsenes un neaizrīsies.
- Droši pieguļ – grozu nevar viegli noņemt vai pagriezt.

5.7.5 sekunžu pārbaude katrai izmantošanai

Papildus detalizētam kontrolsarakstam īpašniekiem var piešķirt ļoti īsu kārtējo pārbaudi, ko viņi var veikt pirms katras lietošanas reizes.

5 sekunžu pārbaude:

- 1. Acis brīvas? - Paskatieties ātri no priekšpuses: vai abas acis ir skaidri redzamas?

- 2. Deguns brīvs? - Izmantojiet pirkstu, lai sataustītu starp deguna tiltiņu un grozu: vai jums vēl ir vieta?
- 3. Iespējama elsošana? - Suns īsi kustībā: vai viņš var atvērt muti un elstot?
- 4. Kakls brīvs? - Sajūti rīkles aizbīdņi: vai tas ir aiz balsenes bez aizrīšanās?
- 5. Sēdēt droši? - Nedaudz pakratiet groza priekšpusi: vai tas parasti paliek savā pozīcijā?

5.8. Galvenie apgalvojumi 5. modulis

- Ideāli piemērots ir drošības, komforta un brīvības no elsošanas kombinācija.
- Strukturēts kontrolsaraksts palīdz pārbaudīt sistemātiski un reproducējami.
- Spiediena punkti, ierobežota redzamība vai elsošanas brīvības trūkums ir brīdinājuma zīmes, un tās ir jāuztver nopietni.
- Īpašniekiem ir nepieciešami vienkārši, skaidri ikdienas kontrolsaraksti un rutīnas, piemēram, 5 sekunžu pārbaude.
- Suņiem, kuriem ir liels risks, vienmēr jāizmanto drošības kaklasiksna un piemērota jostas vadība.

6. MODULIS - Purnu apmācība, pieradināšana un vadīšana ikdienas dzīvē

6.0 Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- Veidojiet purnu treniņu maziem soļiem un pozitīvi,
- Nodrošiniet turētājiem konkrētus vingrojumu plānus mājās,
- tikt galā ar suņu pretestību, ķepu izmantošanu un nedrošību,
- Plānot valkāt uzpurņus ikdienas situācijās (autobuss, veterinārārsts, pilsēta, indes ēsmas zonas),
- novērtēt, kuri apmācības jautājumi būtu jānodod treneriem vai uzvedības ekspertiem.

6.1 Purnu apmācības pamatprincipi

Purnu apmācība nav paredzēta, lai "salauztu" suni, bet gan palīdzētu viņam pieņemt uzpurni kā normālu ikdienas sastāvdaļu. Svarīgākie principi ir:

- maziem soļiem: mazos, viegli pārvaldāmos soļos, nevis "visu uzreiz",
- pozitīvs: purns vēsta par labām lietām (ēdienu, pastaigas, pazīstamas rutīnas),
- brīvprātīgi: kur vien iespējams, dodiet sunim iespēju pašam ieslīdēt grozā,
- īsas sesijas: labāk ir veikt vairākas īsas sesijas dienā, nevis vienu garu, pārlicinošu sesiju,
- Apstāšanās, ja suns ir satriekts: ja suns masveidā izvairās vai sastingst, atkāpieties, nevis "spiedieties cauri".

6.2 Apmācību fāzes – no iepazīšanās līdz ikdienai

Purnu apmācību var iedalīt vairākās aptuvenās fāzēs. Atkarībā no suņa atsevišķus soļus var veikt ātrāk vai lēnāk.

6.2.1. 1. fāze – purna iepazīšana

Šīs fāzes mērķis ir, lai suns uztvertu purnu kā nekaitīgu un saglabātu zinātkāri.

Tipiski vingrinājumi:

- Istabā redzams purns un suns drīkst to šņaukt, nekas nenotiek.
- Jebkura brīvprātīga pieeja un šņaukšana var tikt mierīgi atalgota (piemēram, ēdiena novietošana tuvumā).
- Šajā fāzē nav nekādas pēkšņas "uzspiešanas" – uzticība nāk ātrāk par ātrumu.

6.2.2. 2. fāze – deguns grozā

Tagad sunim jāiemācās aktīvi iebāzt degunu grozā. Šeit parādās vissvarīgākā saikne:

Purns = man tas ir tā vērts.

Tipiski vingrinājumi:

- Barība tiek turēta grozā, un suns to var dabūt.
- Sākumā tikai ļoti īsi, pēc tam pakāpeniski palieliniet ilgumu, ieliekot degunu grozā.
- Grozs netiek uzreiz turēts aizmugurē, bet paliek kustīgs, lai suns justos droši.

6.2.3. 3. fāze – īslaicīga jostu aizvēšana

Tikai tad, kad suns atpūšas un iebāž degunu grozā, siksna uz ļoti īsu brīdi rūpīgi aizveras.

Tipiski soļi:

- Suns labprātīgi iebāž degunu grozā, padomnieks vai saimnieks aizver kakla siksnu uz vienu līdz divām sekundēm.
- Nekavējoties atkal atveriet siksna, noņemiet purnu, apbalvojiet.
- Palieliniet ilgumu pakāpeniski: sekundes kļūst par 10-20 sekundēm, vēlāk par 1-2 minūtēm.

6.2.4. 4. fāze – kustība ar purnu

Šajā fāzē suns piedzīvo, ka ar uzpurni var darīt pavisam normālas lietas: skriet, šņaukāties, apgulties, kontaktēties ar cilvēkiem.

Tipiski vingrinājumi:

- Noejiet dažus soļus ar uzvilktu purnu, nekavējoties noņemiet to un apbalvojiet.

- Ikdienas situācijas ļoti zemā intensitātē: īsa iešana pagalmā, klusā ielā, ar uzpurni.
- Suns mācās: Purns nenozīmē "stāšanos", bet bieži vien pat vēsta par aizraujošām lietām (pastaiga).

6.2.5. 5. fāze — pāreja uz reālām ikdienas situācijām

Tagad purns tiek izmantots situācijās, kurām tas patiesībā ir paredzēts – bet tikai pēc tam, kad suns vispirms ir pie tā pozitīvi pieradis.

Piemēri:

- Apmeklējiet veterinārārstu ar sagatavotu uzpurni, nevis "ātri uzvelciet to uzgaidāmajā telpā".
- Braucieni ar autobusu vai vilcienu ar iepriekšēju apmācību, nevis sastrēgumu stundās.
- Pastaigas indes ēsmas karstajos punktos ar pretbarošanas regulēšanu, paralēlu pretbarošanas treniņu (abort signāls).

6.3. Atalgojuma stratēģijas un barības pārvaldība

Pareiza atlīdzība ievērojami atvieglo purnu apmācību. Tajā pašā laikā ir jāņem vērā uzpurņa drošība un mērķis - īpaši plkst

Pretsagrābšanas reklāmguvumi.

Svarīgi punkti:

- Izmantojiet mīkstu, viegli norijamu pārtiku, ko var viegli izlaist caur grozu.
- Sākumā apbalvojumus var piešķirt ļoti bieži (gandrīz katra pieeja, katrs brīvprātīgs deguna kontakts).
- Izmantojiet atlīdzības vēlāk mērķtiecīgi, piemēram, Piem. klusi stāvēt, to uzvelkot.
- Pārveidojot pārtikas aizsardzību, ir jāpieņem lēmums par to, kad un kā atlīdzība joprojām ir iespējama (piemēram, caur noteiktu barošanas lūku).

6.4 "Paws away" - Cīņa ar skrāpējumiem pie purna

Daudzi suņi sākotnēji mēģina noņemt purnu ar savām ķepām. Tas ir parasts, normāls solis mācību procesā. Svarīgi ir tas, kā cilvēki uz to reaģē.

Mērķi:

- Suns uzzina, ka ķepas uz purna "nekā labu nedara".
- Mierīga uzvedība ar uzpurni tiek apbalvota.

Iespējamās stratēģijas:

- Ļaujiet to nēsāt tikai tik ilgi, kamēr suns joprojām ir atsaucīgs - labāk veikt īsākas nodarbības, pirms tas sāk pārmērīgi skrāpēt.
- Viegli novērsiet uzmanību (īsi vingrinājumi, ejiet dažus soļus), tiklīdz ķepa iet uz purna pusi.
- Apzināti apstipriniet klusās fāzes ar savu balsi vai ēdienu ("Lieliski, tas ir labi.").
- Suņiem, kuru nolūks ir nodarīt lielus bojājumus: uzvelciet uzpurni, turpiniet kustēties un neatstājiet vietu statiskām skrāpējumiem. Drošība šeit ir galvenā prioritāte.

6.5. Valkāšanas laiki, pārtraukumi un novērošana

Cik ilgi suns var valkāt uzpurni, ir atkarīgs no veselības stāvokļa, laikapstākļiem, slodzes un fiziskās formas. Tāpēc vienotas likmes laiki ir tikai aptuvenas vadlīnijas.

Vispārīgi ieteikumi:

- Sākumā valkājiet tikai ļoti īsu laiku (no sekundēm līdz dažām minūtēm) un pēc tam lēnām palieliniet.
- Kad ir karsts, labāk ir veikt vairākas īsas misijas, nevis vienu ļoti garu — vienmēr sekojiet līdzī savām elsošanas spējām.
- Pēc ilgākas lietošanas pārbaudiet ādu un kažokādas saskares vietās (apsārtums, berze).
- Ja ir redzams kairinājums: paņemiet valkāšanas pārtraukumu, pārbaudiet cēloni (piemērots, materiāls, ilgums).

6.6. Īpaši apmācību gadījumi

Dažas situācijas izvirza īpašas prasības purnu apmācībai un lietošanai. Suņi, kuru nolūks ir nodarīt kaitējumu Kad runa ir par suņiem, kuru nolūks ir nodarīt kaitējumu, drošība ir pirmajā vietā. Tas nozīmē: uzpurnim un, ja nepieciešams, drošības apkaklei ir uzticami jāpieguļ. Apmācība notiek kontrolētos apstākļos – bieži vien sadarbībā ar kvalificētiem treneriem vai uzvedības veterinārārstiem. Veterinārārsta apmeklējumi Daudziem suņiem veterinārārsta apmeklējumi ir īpaši saspringti. Jo labāk uzpurnis ir uzstādīts iepriekš, jo

mazāks papildus stress rodas praksē. Īpašnieki ir jāmudina mājās uzlikt uzpurni pirms braukšanas uz treniņu. Indes ēsmas zonas Apgabalos ar zināmu indes ēsmas risku purns ar modifikācijām pret barošanu var glābt dzīvību. Tajā pašā laikā vienmēr paralēli jāstrādā pie apstāšanās signāla un pretapēšanas apmācības, lai suns ilgtermiņā iemācītos nevirzīties uz barību uz zemes.

6.7. Apmācību plāni un mājasdarbi īpašniekiem

Turētāji gūst labumu no skaidriem, rakstiskiem norādījumiem. Vienkāršs nedēļas plāns var palīdzēt jums noturēties uz pareizā ceļa.

Piemērs "1. nedēļa — pamati":

- 1-2 diena: Iepazīšanās - purns redzams, suns dabū barību tuvumā.
- 3-4 diena: Deguns grozā - 5-10 ļoti īsi atkārtojumi, katrs ar kārumu grozā.
- 5.-7. diena: pirmie īsie aizvēršanas mēģinājumi - aizveriet siksnu uz 1-2 sekundēm, pēc tam atveriet to vēlreiz, apbalvojiet. Turpmākās nedēļas var strukturēt konstruktīvi (ilgāks ilgums, pirmie soļi kustībā, pirmās īsās ikdienas pastaigas ar uzpurni). Konsultanti var izveidot standartizētus izdales materiālus, kas ir pielāgoti individuālajai situācijai.

6.8. Galvenie apgalvojumi 6. modulis

- Laba purna apmācība ir neliela, pozitīva un balstīta uz suņa tempu.
- Suņiem uzpurni vajadzētu uztvert kā "normālu", nevis kā sodu.
- Darbs ar ķepām un mēģinājumi tās notīrīt ir daļa no apmācības – ne tikai "nepaklausība".
- Valkāšanas laiki, laikapstākļi un veselības apstākļi nosaka, cik ilgi purns var valkāt vienlaikus.
- Īpašniekiem ir nepieciešami skaidri, praktiski apmācību plāni un mājasdarbi, lai īstenotu apgūto.

7. MODULIS. Materiālu pārbaudes un pārveidošanas pasākumi

7.0 Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- Klasificējiet parasto purnu materiālu priekšrocības un trūkumus,
- paskaidrojiet, kāpēc Caniseguros paļaujas uz oriģinālo biotānu, polsterējumu un nerūsējošo tēraudu,
- Izskaidrojiet īpašniekiem saprotamā veidā, kāpēc konversija var būt jēga pat ar piemērotu pamatmodeļi,
- nosauciet tipiskus pārveidošanas pasākumus (jostas, polsterējums, aizsardzība pret sagrābšanu, papildu siksnas),
- Uzziniet, kad pulverkrāsošana ir obligāta pēc metināšanas darbiem un kāpēc Loctite ir svarīga grāmatu skrūvēm.

7.1. Kopīgi standarta materiāli uzpurņiem

Daudziem komerciāli pieejamiem purniem ir ādas siksnas un filca polsterējums. No pirmā acu uzmetiena tas šķiet "klasisks" un kvalitatīvs - tomēr šiem materiāliem ikdienas dzīvē ir skaidri trūkumi. Āda - problēmas ikdienā

- uzsūc ūdeni - kad līst, peld vai slapja zāle, āda iesūcas un kļūst smagāka,
- mitru ādu noberzē daudz ātrāk,
- kļūst trausls sāls (jūras, sviedru, ceļu sāls) un saules ietekmē,
- laika gaitā nolietojas - mainās pielāgotais piegulums, purns kļūst nedrošs,
- ir intensīva apkope - regulāri jāieeļļo/kopj, citādi plīsīs. Filcs - Problēmas kā amortizācijas materiāls
- spēcīgi uzsūc mitrumu un netīrumus,
- slapjš berzē, īpaši jutīgai ādai,

- ir grūti higiēniski tīrāms - materiālā iestrēgst netīrumi, siekalas un baktērijas,
- sāk nedaudz smaržot, ja regulāri neļauj pilnībā izžūt. Tas var būt pieļaujams īslaicīgai vai ļoti reti lietošanai. Taču suņiem, kuri uzpurņus nēsā regulāri vai pat ikdienā, šis materiāla īpašības ir problemātiskas – gan komforta, gan higiēnas, gan izturības ziņā.

7.2. Biotāns un Caniseguros standarts

Caniseguros apzināti nedarbojas ar ādas un filca siksnām, bet gan paļaujas uz:

- Siksnas izgatavotas no oriģināla biotāna,
- polsterēti deguna spilventiņi, kas izgatavoti no mīkstām, āra vajadzībām piemērotām putām,
- Nerūsējošā tērauda veidgabali. Oriģinālā biotāna priekšrocības
- ūdensizturīgs - neuzsūcas, saglabā izmēru stabilu pat mitrā stāvoklī,
- gluda virsma - berzē ievērojami mazāk nekā mitra āda,
- ļoti viegli tīrāms - vienkārši noskalojiet ar ūdeni, netīrumi neiekļūst materiālā,
- gandrīz neuzsūc smakas - higiēniskāk ilgstoši lietojot,
- UV un laika apstākļu izturīgs - nekļūst trausls tik ātri kā āda,
- Izmēru stabils - nenodilst, tiek saglabāts pielāgotais piegulums. Svarīgi izmantot oriģinālos Biothane un ne sliktākas imitācijas vai sliktas kvalitātes "Hexa" variantus. Tikai augstas kvalitātes Biothane apvieno augstu izturību pret plīsumiem ar patīkami gludu virsmu. Deguna spilventiņi un piederumi
- Individuāli pielāgoti deguna spilventiņi, kas izgatavoti no mīkstām, ārpus telpām draudzīgām putām, izkļiedē spiedienu uz deguna tiltiņu.
- Tie ievērojami samazina spiediena punktu, berzes un spiediena čūlu risku.
- Nerūsējošā tērauda piederumi ir nerūsējoši, stabili un izturīgi – ideāli piemēroti suņiem, kas ceļo mitros apstākļos vai jūrā.

7.3. Kāpēc pārveršana ir vērtīga — pat ja tā ir piemērota

Pamatmodelis Daudzi suņi labi sadzīvo ar pamatmodeli, kas izgatavots no metāla groza un standarta siksnām (ādas/filca). Tomēr ir vērts to pārveidot

Biotāna siksnas un moderns polsterējums vairāku iemeslu dēļ:

- Komforts: Biotāns mazāk berzē, saglabā komfortu pat mitrā stāvoklī, polsterējums labāk izplata spiedienu.
- Higiēna: siksnas un polsterējumu ir vieglāk tīrīt, ātrāk izžūst un absorbē mazāk smaku.
- Ilgmūžība: Biotāns un nerūsējošais tērauds ikdienā kalpo ievērojami ilgāk nekā āda/filcs (lietus, saule, sāls, netīrumi).
- Drošība: Izmēru stabilas siksnas un pareizi nostiprinātas grāmatas skrūves nodrošina iestatījumu saglabāšanu.
- Izskats: modifikācijas var padarīt purnu modernāku un koptāku – tas ir svarīgi drošības un atbildības tēlam pret ārpasauli. SVARĪGI! Pēc katras siksnu un stiprinājumu regulēšanas grāmatas skrūves jānostiprina ar skrūvējamu fiksatoru (piem., Loctite). Tas neļauj tiem atbrīvoties no kustības vai vibrācijas.

7.4. Tipiski reklāmguvumu pasākumi (pārskats)

Sekojošie pārveidošanas pasākumi ir īpaši izplatīti un noderīgi praksē. Tie ir balstīti uz tādām iespējām kā: B. specializētās

Tiek piedāvātas purnu pārveidošanas programmas. 1. Jostas pārveidošana uz Biotānu

- Visu ādas vai tekstila siksnu nomaiņa uz Biotāna siksnām.
- Individuāla rīkles siksnu, kakla/aizvēšanas siksnu un, ja nepieciešams, virs galvas siksnu regulēšana, pamatojoties uz iepriekš veiktajiem mērījumiem. 2. Kakla un augšējo siksnu pievienošana vai pārveidošana
- Uzstādiet rīkles aizbīdņi, ja pretējā gadījumā purns pārāk viegli slīdētu uz augšu.
- Uz galvas ir uzstādīta sikсна, lai viegli paceltu grozu suņiem ar augstu degunu (piemēram, bokseriem). 3. Drošības apkakles uzstādīšana
- Drošības apkakle, kas atrodas augstu uz kakla un ir savienota ar purnu, izmantojot savienotājus.
- Nodrošina, lai purns nebūtu pilnībā noņemams – tas ir svarīgi suņiem, kuri plāno nodarīt bojājumus.
- Sikсна nekad nav piestiprināta šai apkaklei - tā kalpo kā aizbāznis, nevis svina apkakle. 4. Deguna spilventiņu nomaiņa vai pievienošana
- Nomainiet standarta deguna spilventiņus ar šauriem, parastiem vai pagarinātiem spilventiņiem.

- Mērķis: lielāks attālums starp deguna tiltu un grozu, lielāka saskares virsma, mazāks spiediena maksimums. 5. Barošanas aizsardzība un indes ēsmas aizsardzība
- Citu biotāna elementu vai paneļu piestiprināšana priekšējā groza zonā.
- Daļēja vai pilnīga aizsardzība, lai suns gandrīz vai nevarētu kaut ko pacelt no zemes.
- Īpaši noderīgi suņiem ar izteiktu tieksmi norīt svešķermeņus vai indes ēsmas karstajos punktos.

7.5. Metināšanas darbi un pulverkrāsošana

Dažos gadījumos ar siksnas un polsterējuma pārveidošanu nepietiek, lai uzpurnis būtu optimāli piemērots. Pēc tam var būt nepieciešams pārveidot pašu stieplu grozu, piemēram, veicot metināšanas darbus (piemēram, pārvietojot statņus, izmantojot papildu statņus). PRINCIPS: Ikreiz, kad notiek metināšana, pēc tam jāveic pulverkrāsošana.

Iemesli tam:

- Aizsardzība pret koroziju – citādi metinātās šuves ir jutīgākas pret rūsu.
- Virsmas gludums - Pulverkrāsojums nodrošina vienmērīgu, gludu virsmu bez asām malām.
- Higiēna – gludas, pārklātas virsmas ir vieglāk tīrāmas, netīrumi un siekalas pielīp mazāk.
- Izskats - purns izskatās profesionāli un kopts pat pēc modifikācijas. Tīram locīšanas darbam (bez metināšanas) nav nepieciešams jauns pulverkrāsojums, bet tas ir jāveic uzmanīgi. Pēc katras procedūras visi vadi ir jāpārbauda, vai tiem nav asas malas un iespējamie ievainojumu avoti.

7.6. Drošība un konvertēšanas ierobežojumi

Modifikācijas nedrīkst apdraudēt purna pamata stabilitāti un aizsargājošo efektu ietekmēt. Īpaši svarīgi ir šādi punkti:

- Nedrīkst noņemt statņus tā, lai suns atkal varētu iekost vai norīt lielus gabalus.
- Pēc katras stieples vai siksnas maiņas ir jāpārbauda, vai purns joprojām ir pietiekami stabils.
- Izmaiņas vienmēr ir skaidri jādokumentē (fotogrāfijas, piezīmes), īpaši attiecībā uz suņiem ar nosacījumiem vai oficiālām prasībām.

- Dažos gadījumos ir lietderīgāk izvēlēties citu pamatmodeli, nevis "locīt" nepiemērotu grozu.

7.7. Apkope, skrūvju bloķēšana un kopšana

Pat vislabākā pārbūve ir droša tikai tad, ja purns tiek regulāri pārbaudīts un kopts.

Svarīgi punkti:

- Pēc katras jostas regulēšanas nostipriniet grāmatskrūves ar skrūvju bloķēšanas līdzekli (piem., Loctite), pretējā gadījumā tās var atbrīvoties.
- Regulāra vizuālā pārbaude: vai visas skrūves ir pievilktas, vai uz jostas vai groza nav redzamas plaisas vai bojājumi?
- Ja Biothane siksnā ir netīra, vienkārši nomazgājiet to ar ūdeni (ja nepieciešams, maigu tīrīšanas līdzekli), notīriet arī putu polsterējumu un ļaujiet tai kārtīgi nožūt.
- Neizmantojiet spēcīgus tīrīšanas līdzekļus vai metāla birstes uz pulvera pārklājuma virsmām, lai nesabojātu pārklājumu.

7.8. Galvenie apgalvojumi 7. modulis

- Āda un filcs bieži ir problemātiski ilgstoši valkātājiem: tie absorbē ūdeni, berzē, ātri noveco un ir grūti uzturēt higiēniskus.
- Caniseguros izmanto oriģinālo Biotānu, putu polsterējumu un nerūsējošo tēraudu, lai palielinātu komfortu, higiēnu un izturību.
- Pārbūve ir vērtīga pat tad, ja pamatmodelis der – tas palielina komfortu, drošību un izturību.
- Tipiski pārveidojumi ietver siksnu pārveidošanu, deguna spilventiņus, drošības apkalnes un pretbarošanas risinājumus.
- Pēc metināšanas darbiem pulverkrāsošana ir obligāta; Grāmatu skrūves ir nostiprinātas ar skrūvju fiksatoru.
- Regulāras pārbaudes un kopšana nodrošina, ka pārveidotais purns ilgtermiņā ir drošs un dzīvnieku labturībai draudzīgs.

8. MODULIS – tiesiskais regulējums, atbildība un dokumentācija

8.o Moduļa mērķis

Pēc šī moduļa dalībnieki var:

- skaidri novērtēt savu lomu un atbildību kā uzpurņa padomdevēja,
- Pārskatāmi informēt turētājus par konsultāciju ierobežojumiem,
- zināt, kuri punkti ir jādokumentē rakstiski,
- ņemt vērā pamata tiesiskā regulējuma nosacījumus saistībā ar konsultācijām par purnu,
- Integrējiet savā darbā vienkāršus paziņojumus par atbildību un informāciju, neaizstājot juridiskās konsultācijas.

8.1 Svarīga piezīme – ne juridiskas konsultācijas

Šis modulis piedāvā orientāciju par tipiskiem juridiskiem jautājumiem saistībā ar konsultācijām par purnu. Tas neaizstāj individuālas juridiskās konsultācijas no jurista vai nodokļu konsultācijas. Likumi, noteikumi un vietējās prasības var mainīties un būtiski atšķirties atkarībā no valsts, reģiona vai kopienas.

Princips: Uzpurņu konsultantiem vienmēr jānorāda saviem klientiem, ka viņi ir atbildīgi par spēkā esošo likumu, uzpurņa un pavadas prasību un citu oficiālo prasību ievērošanu.

8.2. Lomas noskaidrošana – ko dara (un ko ne) uzpurņa konsultanti

Purnu padomdevējiem ir skaidri noteikta loma. Viņi ir eksperti uzpurņu piemērotības, materiāla, drošības aspektos un dzīvnieku labturībai draudzīgā lietošanā. Parasti viņi nav veterinārārsti un nav juristi.

Tipiski purnu konsultantu uzdevumi:

- Padomi par modeļiem, izmēriem un materiāliem (piemēram, stieplu grozs, biotāna siksnas, pārtikas aizsardzība),
- Mērījumu un piederumu veikšana, tostarp atbilstības pārbaudes,
- Novērtējums par to, vai uzpurnim ir jēga un vai to var izmantot dzīvnieku labturībai draudzīgā veidā konkrētā gadījumā,
- Izglītība par purna robežām (neaizvieto apmācību, medicīnu, menedžmentu).

Nav nekādu padomu par purnu:

- nenosaka slimības vai uzvedības traucējumus,
- nesoli par dziedināšanu vai veiksmes garantijām,
- nesniedz saistošas juridiskas konsultācijas par konkrētiem atsevišķiem gadījumiem,
- neaizstāj un nevērtē oficiālus lēmumus.

8.3. Līgumu principi un uzņēmējdarbības modeļi (īsi)

Atkarībā no tā, kā darbojas uzpurnu konsultanti, var rasties atšķirīga juridiskā klasifikācija, piemēram, kā pašnodarbināta darbība, komercdarbība, ārštata darbs vai darbība kā daļa no sadarbības. Konkrētā reģistrācija, nodokļu režīms un līguma struktūra vienmēr ir jāprecizē individuāli, sniedzot atbilstošu speciālista padomu.

Šeit svarīgāk par juridisko formu ir tas, ka klientiem ir jāzina, ar ko viņi slēdz līgumu un tieši par kādiem pakalpojumiem ir panākta vienošanās.

8.4. Atbildība un saistību izslēgšana

Padomi par purnu vienmēr attiecas uz drošību un bojājumu risku, piemēram, koduma savainojumiem, īpašuma bojājumiem vai izrietošiem bojājumiem. Tāpēc ir svarīga skaidra komunikācija par atbildību.

Principi:

- Saimnieki vienmēr ir atbildīgi par savu suni – pat ar uzpurni.
- Purns samazina ievainojumu risku, bet nekad nevar to novērst 100%.
- Konsultanti ir parādā rūpīgu profesionālu padomu, taču negarantē panākumus suņa uzvedībā.

- Rupji nepareiza padoma vai acīmredzamas nolaidības gadījumā atbildība joprojām var iestāties – tāpēc ir svarīga aprūpe, dokumentācija un atbilstoša profesionālās atbildības apdrošināšana.

Ir lietderīgi strādāt ar vienkāršiem, skaidriem paziņojumiem par atbildību un tos apstiprināt klientiem – īpaši attiecībā uz suņiem, kuriem ir bijuši negadījumi, piemēram, kodumiem vai oficiālajām prasībām.

8.5. Dokumentācija – kas jāreģistrē

Laba dokumentācija aizsargā suni, īpašnieku un padomdevēju. Tas nodrošina izsekojamību un ir svarīgi šaubu gadījumā, lai varētu parādīt apspriesto un ieteikto.

Tipiski dokumentācijas komponenti:

- Klienta dati (vārds, kontaktinformācija) - tikai tik daudz, cik nepieciešams,
- Suņa dati (vārds, vecums, šķirne/sajaukums, īpašas novirzes no normas),
- Vēsture: zināmi nokošanas gadījumi, esošās oficiālās prasības, medicīniskās īpatnības,
- Mērījumu protokols: visi attiecīgie mērījumi (loms, galva, siksna), ideālā gadījumā ar datumu,
- Galvas fotogrāfijas un, ja piemērojams, mērījumu situācija, ja īpašnieks ir piekritis,
- ieteicamais modelis, izmērs un modifikācijas (piemēram, biotāna siksna, pretpadeves plāksne, drošības apkakle),
- Sniegtā informācija (piemēram, par atbrīvošanos no elsošanas, treniņiem, indīgas ēsmas briesmām, veterinārārsta vai trenera ieteikums),
- Paraksts vai apliecinājums, ka konsultācija notikusi, un lietošanas instrukcija tika izskaidrota.

8.6. Vispārējais tiesiskais regulējums

Atkarībā no valsts, reģiona vai pašvaldības konsultācijām par purnu var būt svarīgas dažādas juridiskās prasības. Detaļas bieži ir sarežģītas un var mainīties. Tātad, šeit ir tikai dažas vispārīgas vadlīnijas:

- Uzpurņa un pavadas prasība: atkarībā no atrašanās vietas var būt noteikumi par to, kad un kur suņiem jāvalkā uzpurnis vai jāatrodas pavadā, piemēram, sabiedriskajā transportā, noteiktās sabiedriskās vietās vai noteiktiem suņiem.
- Īpašas prasības atsevišķiem suņiem vai suņu kategorijām: Dažās valstīs vai reģionos ir īpašas prasības, piemēram, pēc košanas gadījumiem, oficiālajām prasībām vai noteiktām suņu grupām. Konsultantiem jānorāda, ka aktuālā informācija vienmēr ir jāiegūst no atbildīgajām iestādēm vai juristiem.
- Atbildības apdrošināšana: Piemērota profesionālās atbildības apdrošināšana ir ļoti ieteicama cilvēkiem, kuri komerciāli vai regulāri strādā ar suņiem. Tas pasargā jūs no finansiālām sekām, ja kaut kas notiek.
- Datu aizsardzība: personas datus drīkst apstrādāt tikai konkrētam mērķim, tos nedrīkst uzglabāt ilgāk, nekā nepieciešams, un nedrīkst nodot tālāk bez juridiska pamata vai piekrišanas. Vienmēr ir jāsaņem skaidra piekrišana fotogrāfijām vai īpašiem datiem.

Konkrēts datu aizsardzības tekstu, juridisko paziņojumu, līgumu un piekrišanas formulējums vienmēr jāaskaņo ar juristu.

8.7. Darbs ar suņiem, kuriem ir kodumi un oficiālās prasības

Padomi par suņiem ar kodumu vēsturi vai oficiālām prasībām prasa īpašu aprūpi – gan profesionāli, gan juridiski.

Svarīgi punkti:

- Jūsu un citu cilvēku drošība ir galvenā prioritāte – uzpurnis un, ja nepieciešams, citas drošības ierīces (piemēram, dubultā apsardze pavadā) ir obligāta.
- Vēsture dokumentācijā jāieraksta skaidri, bez dramatizācijas, faktiem un kodolīgi.
- Konsultanti var sniegt padomu par to, kurš uzpurnis ir tehniski piemērots, bet nav atbildīgs par to, vai prasības formāli tiek ievērotas – tas ir atbildīgo iestāžu ziņā.
- Ir jēga norādīt īpašniekiem nepieciešamību pēc papildu apmācības un, ja nepieciešams, uzvedības veterinārmedicīnas.

8.8. Piezīmju un atrunu formulējuma piemērs

Tālāk sniegtie formulējumi ir piemēri tam, kā var izskatīties paziņojumi klientiem. Tie nav paredzēti kā pilnīgi juridiski dokumenti, bet gan kā veidne, kas būtu juridiski jāpārskata un jāpielāgo.

Piemērs: Piezīme par atbildību "Konsultācija par uzpurni kalpo, lai izvēlētos un pielāgotu pēc iespējas piemērotāku un dzīvnieku labturībai draudzīgāku uzpurni. Atbildība par suni un tā uzvedību vienmēr gulstas uz saimnieku. Uzpurnis var samazināt traumu risku, bet nevar to pilnībā novērst."

Piemērs: Nav uzvedības vai dziedināšanas solījumu "Uzpurņa lietošana negarantē nekādas izmaiņas suņa uzvedībā. Padoms neaizstāj veterināro ārstēšanu, uzvedības terapiju vai apmācības darbu."

Piemērs: Piezīme par veselības apdraudējumiem "Ja Jums ir bijušas iepriekšējas saslimšanas (piemēram, sirds, plaušu vai elpceļu slimības, neiroloģiskas saslimšanas), uzpurņa lietošana jāaskaņo ar ārstējošo veterinārārstu. Lūdzu, informējiet mūs par visām zināmajām iepriekšējām saslimšanām, kas ir jūsu sunim."

Šādus vai līdzīgus tekstus var integrēt reģistrācijas veidlapās, konsultāciju līgumos vai informācijas lapās – pēc juridiskās pārskatīšanas un pielāgošanas konkrētajam biznesa modelim.

8.9. Galvenie apgalvojumi 8. modulis

- Purnu konsultanti ir atbildīgi par rūpīgu, dzīvnieku labturībai draudzīgu padomu sniegšanu — ne par katra suņa uzvedību.
- Svarīgi ir skaidri precizēt un atšķirt veterinārārstu, pasniedzēju un juridisko konsultāciju lomu.
- Laba dokumentācija (dati, izmēri, ieteikumi, piezīmes) aizsargā visus iesaistītos.
- Juridiskās prasības attiecībā uz uzpurņa prasībām, atbildību, dokumentāciju un datu aizsardzību var atšķirties atkarībā no valsts vai reģiona – īpašniekiem ir aktīvi jāinformē sevi.
- Vienkāršas, saprotamas piezīmes un atrunas palīdz noskaidrot cerības un izvairīties no pārpratumiem.